

Dansk, 3.-5. klasse
Omfang: 1-2 lektioner

Billedtekster og overskrifter

Billedtekster er meget vigtigere, end mange tænker. Børnenes Egen U-landskalender består grundlæggende af billeder, som eleverne vælger, og af billedtekster, som de selv skriver til.

Dette opgaveark indeholder tre øvelser. De handler om, hvordan en god billedtekst kan gøre et billede mere spændende og informativt – eller give det ny mening. Til sidst arbejder vi med overskrifter. Desuden får du baggrundsviden og nogle eksempler, du kan bruge som introduktion og klassesamtale. Øvelserne kan laves i grupper eller hver for sig.

Inspiration til læringsmål

- Eleven kan bevidst vælge samspil mellem tekst og billede i henhold til formål.
- Eleven kan udforske samspillet mellem tekst og billede.

Inspiration til tegn på læring

- Eleven sætter ord på forskellige billedteksters virkemidler.

Kompetencer og målpar

Kompetenceområder	Kompetencemål	Færdigheds- og vidensmål
Dansk efter 4. klasse		
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Sammenhæng 1: Eleven kan samtale om teksters budskaber / Eleven har viden om teksters påvirkende situation
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Fremstilling 2: Eleven kan udarbejde multimodale tekster / Eleven har viden om beskrivende og berettende fremstillingsformer
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Fortolkning 1: Eleven kan forklare sin tekstforståelse / Eleven har viden om sammenhæng mellem virkemidler og budskab i tekster

Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Undersøgelse 1: Eleven kan undersøge virkemidler / Eleven har viden om enkle metoder til at afdække virkemidler i tekst
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Vurdering 2: Eleven kan deltage i samtaler om teksters kvalitet / Eleven har viden om kvalitetskriterier
Dansk efter 6. klasse		
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Forberedelse 1: Eleven kan orientere sig i tekstens dele / Eleven har viden om rubrikker, billeder, diagrammer og grafik
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Sprogforståelse 1: Eleven kan anvende overskrifter og fremhævede ord til at skabe forståelse af tekster / Eleven har viden om ord og udtryk, der forklarer nyt stof
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Sammenhæng 1: Eleven kan vurdere teksters perspektiv på et emne / Eleven har viden om metoder til sammenligning af teksters perspektiver
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Sammenhæng 2: Eleven kan vurdere teksters anvendelighed / Eleven har viden om kriterier for teksters anvendelighed

Klassesamtale om billedtekster

Præsenter klassen for, hvad billedtekster er. I elevbogen er der billedtekster til næsten alle billederne. Fortæl om gode og mindre gode billedtekster, og hvorfor de er vigtige. Du får inspiration i baggrundsafsnittet nedenfor.

På næste side får du en række eksempler. De viser en række billeder med to forskellige billedtekster til. Vis dem på tavlen (eller print arket, og del det ud). Diskuter, hvilke billedtekster der fungerer godt og hvorfor.

Baggrund til samtalen

En god billedtekst kan gøre en verden til forskel. Skriver man blot "en ko" ved et billede af en ko, giver billedteksten intet til billedet. Så kan den godt undværes. Man må altid give læseren lidt mere, hjælpe lidt til. Den gode huskeregel er, altid at spørge sig selv: Hvorfor skal min læser se på dette billede, hvad skal han lære af det, eller hvad skal det fortælle ham?

1. Billedtekster kan forklare, hvad der er på billedet.
2. Billedtekster kan bruges som en lille faktatekst, der giver læseren en vigtig viden – hvor billedet bare bruges som et eksempel.
3. De kan også bruges på en helt tredje måde, som I dog ikke finder i elevbogen: De kan helt ændre betydningen af billedet ved at fortælle om noget, man ikke ser eller måske noget, man forestiller sig vil ske om et lille øjeblik. Nogle kalder dette en udvidende billedtekst.

Tre kameler med bjerge i baggrunden.

Mange af beduinerne i Wadi Rum lever i dag af at tage turisterne med ud at overnatte i komfortable lejre i den røde ørken.

Når bilen er på værksted.

Faktisk er det ofte sådan, at billedteksten – og overskriften – fuldkommen styrer, hvordan vi ser billedet, og hvad vi får ud af det. Så på en måde er disse to typer tekster de allervigtigste.

På de sociale medier er billedteksten helt i centrum: Næsten al kommunikation på Facebook, Instagram, Snapchat og andre platforme fungerer ved hjælp af en kort tekst og et billede. Plakater og reklamer har også næsten altid form af billede plus en kort tekst. Og i artikler og bøger er det ofte billedteksterne, der bliver læst først. Billedteksten er speciel på den måde, at den skal spille sammen med et helt andet medie, nemlig en illustration.

Derfor er det godt at vide noget om, hvordan billeder og tekst fungerer sammen.

Eksempler på billedtekster

Samtale i klassen:

Hvilke billedtekster fungerer bedst? Hvordan ændrer teksten billedet?

- 1: Dreng samler pap ind på gaden fra butikker og markeder. Sådan kan de tjene lidt penge til familien.
- 2: Husk sikkerhedssele.

- 1: Vandtanke på taget.
- 2: Vand er en knap ressource i Jordan. I større byer får man vand fra tanke, der står på de flade tage.

- 1: Her en dreng og en ældre mand og noget ild.
- 2: Som gæst i et jordansk hjem bliver du gerne tilbudt en kop hed og sød te. Den tradition holder beduinerne også i hævd. De brygger den gerne med mynte.

- 1: Citroner er gule og agurker er grønne.
- 2: På indkøb i souk'en: Det overdækkede marked ved den store moské i Amman bugner af friske varer.

- 1: Der kan godt falde megen regn i årets første måneder, selvom Jordan er et af de lande i verden, der er fattigst på vand.
- 2: Bussen er hvid.

- 1: Mand sælger falafel
- 2: Ved du, hvad en falafel er? Det er en lille bolle, der er lavet af kikærter. De er helt sprøde og lækre. Man kan spise dem i et pitabrød sammen med salat. Falafel er mange børns livret i Jordan og Syrien.

Øvelse: Billedtekster

Skriv selv billedtekster. Gør billedet mere spændende ved at fortælle om noget, du har lært om Jordan.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Klassesamtale: Overskrifter

Overskriften fortæller, hvad teksten handler om, og den skal give folk lyst til at læse teksten. Nogle gange lover overskriften mere, end teksten kan holde. Andre gange er overskriften utydelig eller kedelig.

Her har vi samlet nogle eksempler på overskrifter. Hvilke af dem ville give dig lyst til at læse en tekst? Og hvilke fortæller for lidt?

Jordan

Vil du med på kameltur?

Livet som flygtning

Kapitel 1

Jeg elsker falafler

Fodbold med vennerne

Øvelse: Overskrifter

Skriv selv overskrifter til korte faktatekster. Prøv, om du kan beskrive præcis, hvad teksten handler om i så få ord som muligt. Eller skriv helt kort det vigtigste eller mest overraskende af det, teksten handler om.

Nammenam – lækre snacks

Jordanere og syrere er vilde med nødder og mandler. Her på markedet er der massevis at vælge imellem. De fleste er ristede, lige som peanuts. Nogle har salt på. Nogle har lækre krydderier på. Nogle af nødderne er der honning eller sukker på.

Skriv selv overskrift:

Måske skal børnene fra Syrien bo i Jordan i mange år. Derfor er det meget vigtigt, at de kommer i skole. Heldigvis taler de samme sprog i Jordan og Syrien. De taler arabisk. Det betyder, at de syriske børn nemt kan følge med i timerne.

Skriv selv overskrift:

Der findes flere flygtningelejre i Jordan. Her får alle flygtningene et lille hus at bo i. De får også lidt penge, de kan købe mad for. Lejren er som en hel lille by – bare midt ude i ørkenen. Her er meget varmt om sommeren og koldt om vinteren.

Skriv selv overskrift:

Hvis du går en tur i Amman, så hold godt øje med husenes mure. Der er nemlig flotte væg-malerier over det hele. Der kommer kunstnere fra hele verden for at male på murene.

Skriv selv overskrift:

En abaya er en kjole eller frakke, som når helt ned til jorden. Den har også lange ærmer. Mange kvinder går med abaya i muslimske lande som Jordan og Syrien. Hijab er et tørklæde, der dækker håret. Det går de fleste kvinder med i Jordan. Også mange piger går med hijab.

Skriv selv overskrift:

I den store souk i Amman er der også en gade med mange små legetøjs-butikker. Her er det spændende at gå på opdagelse. Det meste er billigt legetøj i plastik, men man kan sagtens finde noget, der er sjovt at lege med.

